

Utenriksanalyse: Fredens kvinner

Stein Tønnesson

Historiker og fredsforsker. Direktør ved Institutt for fredsforskning (PRIO). Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvokst som stormakt, «krigen mot terror».

Jeg tror kvinner vil spille en raskt økende rolle i det internasjonale arbeidet for fred.

Den norske nobelkomite har et flertall av kvinner blant medlemmene – Sissel Ronbeck, Inger-Marie Ytterhorn og Kaci Kullman Five – og har de tre siste årene tildelet Nobels fredspris til to kvinner, iranske Shirin Ebadi i 2003 og kenyanske Wangari Maathai i 2004. Disse tildelingene har bare i liten grad rettet opp den skjevetten at kun tolv kvinner har fått prisen siden 1901. Det knytter seg spennin til om komiteen på nyt vil gi prisen til en kvinne i 2006, etter avbruddet med Atomenergi-byrået og Mohammed ElBaradei i 2005. En av de mulighetene som ikke ble brukt i fjor, var å gi prisen kollektivt til et utvalg på tusen av verdens kvinner, representert av et mindre utvalg som ville komme til Oslo og motta prisen som en erkjennelse for den innsatsen mil-

lioner av kvinner gjør ved å stelle overlevende, hjelpe til med gjenoppbygging av ødelagte samfunn og innstifte lokal fredskultur. Blant de som koncentrerer seg om bistand til konflikthindrende tiltak og fredsbrygging er det en økende erkjennelse av at hjelp til kvinner kan være selve nøkkelen til utvikling. Den store internasjonale organisasjonen CARE har for eksempel gjort hjelpe til kvinner til sin hovedprofil. Jeg vet ikke om forslaget om en kollektiv kvinnepris også er innsendt til Nobelkomiteen i år. Nominasjoner er som kjent i prinsippet konfidensielle. Blant de høyest profilerte norske internasjonale fredsmedarbeidere er det så å si ingen kvinner, skjønt kvinner ofte gjør det mesteste av det organisatoriske grunnarbeidet bak de begivenhetene som kommer i medias solexlys. Jeg ser ingen kvinnelig kandidat som kan få fredsprisen i år på grunnlag av en høyt profilert innsats i fredsmekling mellom parter i væpnede konflikter. Den sterkeste kandida-

ten her er som vanlig en mann, den tidligere finske president Martti Ahtisaari, som i fjor ledet det teamet som meglet fred mellom opptors-/frigjøringsbevegelsen GAM i Aceh og den indonesiske regjeringen. Antonia Potter ved Senter for humanitær dialog i Genève har i en serie artikler nylig undret seg over at kvinner, med deres store evne som tilretteleggere for dialog i mange mindre profilerte sammenhenger, har gjort seg så lite gjeldende i den fremste rekken av fredsmeklere. Kun fire av 61 sentrale FN-stillinger for fredskaping er besatt av kvinner. Det vil trolig endre seg hvis det skulle lykkes å få en kvinnelig generalsekretær som etterfølger for Kofi Annan.

Potter nevner noen unntaks-

kvinner, som har spilt en ledende

rolle i fredsprosesser: Monica

McWilliams og Pearl Sagar i

Nord-Irland, som sørget for at

fredsavtalen der fikk med punkter

om utdanning, helsejenester og

menneskerettigheter, Heidi Taglia-

vini som arbeider for FN i Georgia, Carolyn McAskie, som gjør det samme i Burundi, og Betty Bigombe som forsøker å skape kontakta mellom regjeringen i Kampala og Hærens motstands-hær for å gjøre slutt på grusomhetsene i det nordlige Uganda. Hun kunne også nevnt Hilde Frajord Johnsons innsats i Sudan. Jeg tror kvinner vil spille en raskt økende rolle i det internasjonale arbeidet for fred. Sammen med menn vil de etter hvert sørge for å anlegge et bevisst kjønnsperspektiv på alle fredsprosesser. Det er noe av hovedmålet for den handlingsplanen som Norge fremla på den internasjonale kvinnedagen 8. mars, for gjennomføring av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Resolusjonen slår fast betydningen av at kvinner deltar «i all fredsbevarende og fredsyggende virksomhet». Selv om denne resolusjonen ble vedtatt med allmenn tilslutning i 2000, har den ikke hatt særlig store virk-

niner foreløpig. Handlingsplanen, som er utarbeidet i nært samarbeid med en forskningsgruppe på PRIO (Helga Hernes, Torunn Tryggestad og Inger Skjelsbæk), fremhever at krig og konflikt rammer kvinner, menn, gutter og jenter på forskjellige måter, og at disse forskjellene må tas systematisk hensyn til. Det har skapt debatt at handlingsplanen gar så sterkt inn for å øke kvinneandelen i politiet og forsvaret. Kritikerne mener vi bør legge vekt på å forebygge konflikt i stedet for å øke antall mennsker i uniform. Da jeg var med CARE Norge til Niger i januar, traff jeg ministeren for kvinnespørsmål og fikk møte henres kvinnelige livaikr, i full uniform. Hun skulle snart forlate sin trygge jobb, dra til Darfur og beskytte kvinnene der mot militærs overgrep. Hun ble for meg et sterkt argument for at det trengs kvinner i alle fredsbevarende styrker. Det gjelder også de norske styrkene som forhåpentlig snart skal på FN-oppdrag i Darfur.

Morgenbladet 24.3.06

(Avhentet fra Morgenbladet)

Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand).